

Sygn. akt III Ca 363/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2022r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie

następującym:

Przewodniczący : Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś

Protokolant: stażysta Natalia Szeptak

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2022r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa Miasta i Gminy U. M.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna w Ł.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej E. C.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Sączu VII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w M.

z dnia 4 marca 2021r., sygn. akt VII C 66/20

1. oddala apelację;

2. zasądza od Miasta i Gminy U. M. na rzecz (...) Spółka Akcyjna w Ł. 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3. oddala wnioszek interwenienta ubocznego o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Katarzyna Kwilosz – Babiś

Sygn. akt III Ca 363/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 marca 2021 r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu VII Zamiejscowy Oddział Cywilny z siedzibą w M. oddalił powództwo Miasta i Gminy U. M. przeciwko (...) Spółka Akcyjna w Ł. z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanej E. C. (pkt I), zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 5.180, 14 zł tytułem kosztów procesu (pkt II) oraz oddalił wnioszek interwenienta ubocznego o zasądzenie kosztów interwencji (pkt III).

Sąd I instancji ustalił, iż 23 maja 2018 r. Miasto i Gmina U. M. ogłosiła przetarg nieograniczony na roboty budowlane obejmujące „Rewitalizację przestrzeni uzdrowiskowej centrum M. – zadanie nr 2: Rewitalizacja uliczek – ulica (...)”. W dniu 7 czerwca 2018 r., w odpowiedzi na ogłoszony przetarg, wraz z gwarancją ubezpieczeniową zapłaty wadium nr (...) z dnia 6 czerwca 2018 r. wpłynęła oferta firmy (...). Zamawiający skierował do firmy (...) zawiadomienie o wyborze tej firmy jako posiadającą najkorzystniejszą ofertę z informacją o terminie i miejscu zawarcia umowy. Na podstawie

tej umowy gwarant zobowiązał się nieodwołalnie i bezwarunkowo do zapłacenia kwoty maksymalnie do wysokości sumy gwarancyjnej w terminie 14 dni od dnia otrzymania pierwszego pisemnego wezwania do zapłaty, spełniającego wymogi formalne określone w § 3 ust.1 gwarancji ubezpieczeniowej oraz zawierającego oświadczenie beneficjenta, że wystąpiła jedna z następujących sytuacji określonych w art.46 ust.4 a i ust.5 ustawy Prawo zamówień publicznych:

1) oferta zamawianego została wybrana ale:

a) zobowiązany odmówił podpisania umowy w sprawie zamówienia publicznego na warunkach określonych w ofercie,

b) zobowiązany nie wniósł wymaganego zabezpieczenia należytego wykonania umowy,

c) zawarcie umowy w sprawie zamówienia publicznego stało się niemożliwe z przyczyn leżących po stronie zobowiązanego.

Gwarancja była ważna w okresie od dnia 7 czerwca 2018 r. do dnia 9 lipca 2018r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż pismem z dnia 22 czerwca 2018 r. Firma (...) poinformowała zamawiającego, iż ze względu na podjęte zobowiązania nie będzie mogła zgłosić się w wyznaczonym terminie na podpisanie umowy i zaproponowała termin na dzień 2 lipca 2018 r. Zamawiający przyjął propozycję zmiany i przesunął termin zawarcia umowy na dzień 2 lipca 2018 r. Pismem z dnia 29 czerwca 2018 r. Firma (...) ponownie zaproponowała ustalenie nowego terminu zawarcia umowy motywując swoją prośbę opóźnieniem w uzyskaniu projektu gwarancji, którą chciała przedstawić zamawiającemu do akceptacji.

W odpowiedzi zamawiający ponownie zgodził się na przesunięcie terminu podpisania umowy i wyznaczył nowy termin na dzień 6 lipca 2018 r. Firma (...) pismem z dnia 4 lipca 2018 r. po raz kolejny poinformowała Miasto i Gminę U. M., że w związku z trwającymi pracami nad harmonogramem rzeczowo-finansowym, kosztorysem oraz gwarancją należytego wykonania umowy prosi o przesunięcie wyznaczonego terminu podpisania umowy o 14 dni. W załączeniu przesłała zamawiającemu aneks nr (...) z dnia 4 lipca 2018 r. do gwarancji ubezpieczeniowej zapłaty wadium nr (...) przedłużający okres gwarancji do dnia 8 sierpnia 2018 r. W gwarancji istniał zapis, iż po upływie okresu ważności gwarancji wygasa ona automatycznie i całkowicie, jeśli wezwanie do zapłaty wraz z oświadczeniem beneficjenta nie zostanie doręczone gwarantowi w w/w/ terminie.

Zamawiający przesunął termin podpisania umowy na dzień 13 lipca 2018 r. o czym poinformował kontrahenta pismem z dnia 6 lipca 2018 r. Firma (...) ponownie wniosła o zmianę terminu twierdząc, iż brak możliwości przystąpienia do zawarcia umowy w dniu 13 lipca 2018 r. wynika z okoliczności od niej niezależnych. Pismem z dnia 12 lipca 2018 r. zamawiający poinformował wykonawcę, iż termin podpisania umowy jest niezmienny i ostateczny. Firma (...) podtrzymała swoje stanowisko, jednocześnie przesyłając zamawiającemu kolejną prośbę o przesunięcie terminu podpisania umowy oraz usprawiedliwienie niestawiennictwa w dniu 13 lipca 2018r.

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, iż zawiadomieniem z dnia 16 lipca 2018 r. Miasto i Gmina U. w M. poinformowała Firmę (...) w Ż. o unieważnieniu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na mocy art.93 ust.1 pkt.1 w zw. z art. 94 ust.3 ustawy – Prawo zamówień publicznych.

Firma (...) nie zgodziła się z decyzją zamawiającego i uznała, że jest ona bezskuteczna. Strony prowadziły dalszą korespondencję w sprawie zasadności unieważnienia przetargu, jednak ostatecznie zamawiający podtrzymał swoje stanowisko.

18 lipca 2018 r. Miasto i Gmina U. M. w związku z ogłoszonym przetargiem „Rewitalizacja przestrzeni uzdrowiskowej centrum M. – zadanie nr 2: Rewitalizacja uliczek – ulica (...)” wystosowała do (...) SA wezwanie do zapłaty. Wezwanie to, wbrew treści gwarancji, opatrzone było wyłącznie podpisem skarbnika gminy B. B.. Na wezwaniu brak było podpisu burmistrza Miasta i Gminy U. M.. Do wezwania dołączono odpis uchwały Rady Miasta i Gminy w sprawie powołania Skarbnika, odpis zaświadczenia o wybraniu Pana dr J. G. na Burmistrza Miasta i Gminy U. M. oraz odpis ślubowania burmistrza. Wezwanie doręczono stronie pozwanej (...) SA w dniu 25 lipca 2018 r. Decyzją wydaną 7 sierpnia

2018 r. gwarant odmówił wypłaty odszkodowania. W uzasadnieniu decyzji stwierdził, iż złożone przez Beneficjenta zawiadomienie o powstaniu roszczenia na podstawie udzielonej gwarancji opatrzone jest brakami formalnymi w zakresie braku podpisu osoby uprawnionej do reprezentowania Beneficjenta pod wezwaniem zapłaty.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż po nadejściu informacji (...) SA o odmowie wypłaty roszczenia z powodu nie podpisania dokumentu wezwania przez Burmistrza Miasta i (...) i Gminy sprawdzono oryginały dokumentów znajdujące się w aktach dotyczących zamówienia publicznego na roboty budowlane. Okazało się, że w aktach tej sprawy znajduje się dokument wezwania do zapłaty z dnia 18 lipca 2018r. podpisany zarówno przez burmistrza, jak i skarbnika.

Miasto i Gmina U. M. nie zgodziła się z odmową wypłaty roszczenia i w piśmie z dnia 7 września 2018 r. wniosła o ponowne rozpatrzenie sprawy podnosząc, że żądanie zapłaty zostało sporządzone w sposób prawidłowy i nie posiada braków formalnych oraz zostało podpisane przez osoby uprawnione do składania oświadczeń w imieniu beneficjenta, w tym Burmistrza J. G.. Strona pozwana nie znalazła podstaw do zmiany decyzji o odmowie wypłaty, o czym poinformowała zamawiającego pismem z dnia 17 września 2018 r.

W ostatecznym przedsądowym wezwaniu z dnia 4 grudnia 2018 r. Miasto i Gmina U. M. wezwała (...) SA do zapłaty kwoty 23.000,00 zł w terminie dwutygodniowym pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową. W odpowiedzi strona pozwana poinformowała o podtrzymaniu swojego stanowiska w sprawie odmowy dokonania zapłaty.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy stwierdził, że powództwo jest nieuzasadnione. Sąd pierwszej instancji wskazał, iż gwarancja ubezpieczeniowa jest specyficzną, niestypizowaną a ukształtowaną głównie przez praktykę czynnością znajdującą oparcie prawne przede wszystkim w zasadzie układania stosunków zobowiązaniowych. Na mocy zawartego porozumienia zleceniodawca (zamawiający usługę) otrzymuje od wykonawcy określoną kwotę, jeśli wykonawca nie wywiąże się z umowy lub wykona usługę nienależycie. Określoną sumę pieniędzy w takiej sytuacji wypłaca inwestorowi gwarant.

Dalej Sąd Rejonowy wyjaśnił, że gwarancja ubezpieczeniowa nie jest uregulowana ustawowo, stosuje się w jej kontekście przepisy innych aktów prawnych, w tym Kodeksu cywilnego oraz ustawy Prawo zamówień publicznych oraz ich nowelizacje i obowiązujące modyfikacje. Podstawa prawna gwarancji ubezpieczeniowej to zwłaszcza artykuły 353 i 805 Kodeksu Cywilnego, ustawa o działalności ubezpieczeniowej z 22.05.2003 roku, Jednolite reguły żądań gwarancyjnych przyjęte przez Międzynarodową Izbę Handlową w 1991 roku, ustawy Prawo bankowe z 29.08.1997 roku oraz Prawo zamówień publicznych z 29.01.2004 roku, a także Prawo celne z 19.03.2004 roku. Gwarancja ubezpieczeniowa jest rodzajem umowy wypracowanej przez praktykę gospodarczą.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, iż gwarancja ubezpieczeniowa jest umową nienazwaną o charakterze samoistnym, której treść określona dokument gwarancji. Obowiązek zapłaty sumy gwarancyjnej powstaje wyłącznie w przypadku doręczenia w okresie związania gwarancją wezwania do zapłaty spełniającego wymogi formalne określone w treści gwarancji, o czym mówi wprost § 4. W związku z tym, iż wezwanie doręczone stronie pozwanej nie spełniało wymogów formalnych, pozwany odmówił wypłaty sumy gwarancyjnej.

Sąd orzekający wskazał, iż strona powodowa znając treść gwarancji zdawała sobie sprawę z tego, jakie są wymogi formalne wypłaty sumy gwarancyjnej. Godząc się na takie warunki powinna była doręczyć stronie pozwanej w terminie obowiązywania gwarancji wezwanie spełniające wszystkie wymogi określone w gwarancji pod rygorem nieważności, na co sama zwróciła uwagę w treści wezwania. Skoro wezwanie nie zostało podpisane przez burmistrza gminy, a więc organ działający w imieniu beneficjenta było ono nieważne i nie mogło stanowić podstawy do wypłaty świadczenia.

Sąd Rejonowy nie podzielił zarzutu powoda co do zbyt formalistycznego podejścia do zapisów gwarancji. Sama umowa gwarancji już ze swej istoty ma charakter ściśle określony, który wynika z dokumentu gwarancji. Obowiązek zapłaty wynika ze ściśle określonych zdarzeń i uzależniony jest od spełnienia wymogów formalnych.

W ocenie sądu pierwszej instancji powód nie mógł czynić stronie pozwanej zarzutu, iż nie wezwała go do uzupełnienia braków formalnych wezwania. Taki obowiązek nie wynika z przepisów prawa ani z treści umowy. Wręcz przeciwnie, wezwanie nie spełniające wymogów formalnych uważane jest za nieważne. Strona powodowa nieudolnie zarzuciła pozwanej naruszenie zasad współżycia społecznego, nie wykazując, jakie konkretnie zasady zostały naruszone oraz na czym przedmiotowe naruszenie polegało.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. W ocenie sądu pierwszej instancji nie zaszyły przesłanki do zasądzenia od strony powodowej kosztów procesu na rzecz interwenienta ubocznego.

Powyższy wyrok w całości apelacją zaskarżyła strona powodowa zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, to jest przepisu art. 65 § 1 i § 2 k.c., poprzez jego niewłaściwe zastosowania w wyniku błędnej wykładni, polegającej na przyjęciu, iż roszczenie powoda w okolicznościach niniejszej sprawy nie zasługuje na uwzględnienie w całości, jak również poprzez błędną i niedostateczną wykładnię postanowień Gwarancji ubezpieczeniowej zapłaty wadium nr (...)z dnia 06 czerwca 2018 r., poprzez przyjęcie, iż wezwanie doręczone stronie pozwanej nie spełniało wymogów formalnych określonych w gwarancji, albowiem wezwanie nie zostało podpisane przez Burmistrza, podczas gdy prawidłowa wykładnia przeczy tego rodzaju ustaleniom, skoro wezwanie zostało podpisane przez osobę upoważnioną do podpisywania wezwań w imieniu strony powodowej na mocy Zarządzenia nr 27.2011 z dnia 21.07.2011 r., a ponadto pominięcie, że zgodnie z judykaturą i doktryną wszelkie wątpliwości jakie pojawiają się przy interpretacji oświadczeń woli muszą być rozstrzygane na korzyść podmiotu, który nie redagował oświadczeń woli, w tym wypadku beneficjenta gwarancji ubezpieczeniowej, co w efekcie doprowadziło do błędnego ustalenia Sądu orzekającego, że nie zostały spełnione formalne warunki gwarancji, a w konsekwencji błędnego rozstrzygnięcia,

2) naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, to jest przepisu art. 355 § 1 i § 2 k.c., poprzez jego pominięcie, podczas gdy działania i zaniechania pozwanej, będącej dłużnikiem zobowiązania wynikającego z gwarancji ubezpieczeniowej, należy oceniać przez pryzmat tych postanowień, a więc obowiązku należytej staranności przy uwzględnieniu zawodowego charakteru prowadzonej działalności, w szczególności w zakresie braku poinformowania powoda o zaniechaniu przez niego warunków formalnych żądania zapłaty w zakresie dotyczącym podpisów osób uprawnionych do reprezentacji, co pozbawiło powoda należnego mu świadczenia, albowiem gdyby powód został niezwłocznie poinformowany o zakwestionowaniu przez stronę pozwaną podpisów, mógłby jeszcze w terminie obowiązywania gwarancji zająć odpowiednie stanowisko, podjąć odpowiednie kroki, a nawet uzupełnić podpis,

3) naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, to jest przepisu art. 5 k.c., poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, kiedy po stronie pozwanej doszło do szeregu nieprawidłowości, które stanowiły niedopełnienie obowiązków po stronie pozwanej, w efekcie czego powód został pozbawiony należnego mu świadczenia, a w szczególności poprzez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy strona pozwana zaniechała poinformowania powoda o niezachowaniu wymogów formalnych żądania zapłaty, które to zachowanie pozwanej należy potraktować jako nadużycie gwarancji oraz naruszające zasady lojalności, stawiane instytucjom zaufania publicznego, które w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie może korzystać z ochrony prawnej jako działanie wbrew zasadom współżycia społecznego,

4) naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, to jest przepisu art. 233 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów oraz wbrew wskazaniom wiedzy i doświadczenia życiowego, przyjęcie w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, iż wezwanie doręczone stronie pozwanej nie spełniało wymogów formalnych gwarancji, podczas gdy właściwa ocena materiału dowodowego, w tym w szczególności gwarancji ubezpieczeniowej, korespondencji powoda i pozwanej, sposobu postępowania pozwanej po złożeniu żądania zapłaty, z punktu widzenia logicznego rozumowania, kryterium doświadczenia życiowego, prowadzi do wniosku, że podpis skarbnika, jako osoby uprawnionej do podpisywania zeznań, umocowanej do reprezentacji

strony powodowej, stanowił wypełnienie wymogów gwarancji ubezpieczeniowej i w związku z tym żądanie zapłaty przez powoda jest zasadne w całości,

5) naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, to jest przepisu art. 233 oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, brak szczegółowego odniesienia się do okoliczności faktycznych sprawy oraz przeprowadzonych dowodów, przez co nie wyjaśniono podstawy merytorycznej przyjęcia oddalenia żądania pozwu, w szczególności w sytuacji, kiedy to strona powodowa czuje się oszukana przez stronę pozwaną, która założyła nieprawdziwe zapewnienie, że udziela nieodwołanej i bezwarunkowej gwarancji zapłaty wadium,

6) naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, to jest przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów oraz pominięcie faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, to jest pominięcie celu, jakiemu służyła gwarancja ubezpieczeniowa w przedmiotowej sprawie, pominięcia funkcji i celów gwarancji ubezpieczeniowej, polegających na obowiązku zapłaty przez dłużnika gwarancji wówczas, gdy beneficjent tego zażąda, a jedynie oparcie rozstrzygnięcia i uzasadnienia wyroku wyłącznie o drugoplanową, z punktu widzenia istoty gwarancji i woli kontraktujących stron, analizę formalnych aspektów złożenia oświadczenia woli, przy całkowitym pominięciu merytorycznej części gwarancji i przy całkowitym braku jakichkolwiek wątpliwości co do tego kto żądanie z gwarancji ubezpieczeniowej kierował, a w efekcie również podpisał, czego w nim żąda i czy ma do tego prawo, podczas gdy okoliczności te z punktu widzenia logiki i zasad wiedzy mają fundamentalne znaczenie dla należytej oceny sprawy i istotnie wpływają na postrzeganie formalnych warunków gwarancji ubezpieczeniowej.

Wskazując na takie zarzuty strona powodowa wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie od strony pozwanej (...) SA na rzecz strony powodowej roszczenia zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz strony powodowej Miasta i Gminy U. M. kosztów postępowania bądź uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z orzeczeniem o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie odwoławcze według norm przepisanych.

Interwenant uboczny E. C. w odpowiedzi na apelację wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od Miasta i Gminy U. M. na rzecz E. C. kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony powodowej nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy stwierdzić, że w toku kontroli instancyjnej nie stwierdzono uchybień skutkujących nieważnością postępowania a które Sąd Okręgowy bierze pod rozwagę z urzędu – art. 378 § 1 k.p.c. Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń, które stanowią wynik właściwej oceny materiału dowodowego zebranego w sprawie. Również ocena prawna powództwa w pełni zasługuje na aprobatę.

Odnosząc się do apelacji trzeba najpierw przypomnieć, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może zostać uwzględniony jedynie w przypadku wykazania, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Zarzut naruszenia powyższego przepisu może być skuteczny także w przypadku, gdy brak jest logiki w formułowaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych. Natomiast zarzutu tego nie czyni skutecznym przedstawianie przez skarżącego własnej wizji stanu faktycznego w sprawie, opartej na

dokonanej przez siebie odmiennej ocenie dowodów, a nawet możliwość w równym stopniu wyciągnięcia na podstawie tego samego materiału dowodowego odmiennych wniosków.

W ocenie Sądu Okręgowego nie można skutecznie zarzucić sądowi pierwszej instancji, iż swoje ustalenia oparł na ocenie, która wymogów określonych w art. 233 § 1 k.p.c. nie spełnia. Apelujący mimo, że zarzuca błędną ocenę dowodów, to nie wyjaśnia, jakich konkretnie uchybień w zakresie oceny dowodów dopuścił się sąd pierwszej instancji i jaki to miało skutek w zakresie ustaleń faktycznych. Nie wskazuje, które konkretnie ustalenia sądu są błędne. W ocenie Sądu Okręgowego sformułowane w apelacji zarzuty błędnej oceny dowodów w istocie dotyczą oceny prawnej, a konkretnie tego, czy wezwanie do zapłaty spełniało wymogi formalne wskazane w dokumencie gwarancji.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że strona pozwana ostatecznie przedłożyła oryginał wezwania do zapłaty, jaki otrzymała od powodowej Gminy i ewidentnie na wezwaniu tym brak podpisu Burmistrza. Okoliczności tej apelujący zdaje się nie kwestionować w apelacji, natomiast zarzuca, że wystarczył podpis Skarbnika Gminy. Przedmiotowy zarzut dziwi o tyle, że prawie przez całe postępowanie pierwszoinstancyjne strona powodowa takiego twierdzenia nie podnosiła i zeznaniami świadków próbowała wykazać, że z pewnością wysłała do strony pozwanej wezwanie do zapłaty podpisane także przez Burmistrza. Tym samym wówczas powodowa Gmina przyznawała, że wymogiem formalnym wezwania do zapłaty z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej był podpis reprezentanta Gminy. W apelacji została sformułowana teza, że wystarczające było podpisanie wezwania do zapłaty przez skarbnika a podstawą takiego twierdzenia ma być przedłożone w końcowej fazie procesu zarządzenie nr 27.2011 Burmistrza Miasta i Gminy U. M. z 21 lipca 2011 r. w sprawie wprowadzania Instrukcji w sprawie ewidencji podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetowych oraz należności cywilnoprawnych w Urzędzie Miasta i Gminy U. M. oraz sama ww. instrukcja. W tym miejscu najpierw trzeba zauważyć, że sąd pierwszej instancji pominął dowód z ww. dokumentów jako spóźniony, co nie spotkało się z żadnym zastrzeżeniem procesowym w trybie art. 162 k.p.c. Poza tym apelacji nie wyjaśniono, który konkretnie zapis w ww. instrukcji miałby mieć zastosowanie do wezwania z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej i w konsekwencji, jakie konkretnie znaczenie może mieć ww. dokument. Jak wynika z treści przedmiotowej instrukcji dokument ten dotyczy sposobu funkcjonowania w ramach struktur (...) M. a jako wewnętrzny regulamin nie może zmieniać bezwzględnie obowiązujących regulacji ustawowych określających zasady reprezentacji jednostki samorządowej (por. zwłaszcza art. 31 ustawy o samorządzie gminnym).

Dalej należy przypomnieć, że gwarancja ubezpieczeniowa jest specyficzną, jednostronnie zobowiązującą umową, ukształtowaną przez praktykę. Jako czynność ubezpieczeniowa znajduje głównie oparcie w zasadzie swobody umów (art. 353¹ k.c.), a do jej zawarcia wymagane jest złożenie oświadczeń woli przez obie strony, przy czym wola ta może zostać wyrażona przez każde zachowanie się, które ujawnia ją w sposób dostateczny. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 30 listopada 2018 r. sygn. akt I CSK 662/17 umowa gwarancji ubezpieczeniowej jest odrębnym, niezależnym od stosunku prawnego, który zabezpiecza, zobowiązaniem gwaranta względem beneficjenta. Umowie, na podstawie której gwarant zobowiązuje się wobec beneficjenta, że po dopełnieniu przez niego określonych warunków spełni świadczenie, które - na podstawie stosunku prawnego wynikającego z innego źródła, a łączącego ją z beneficjentem - powinna wobec niego spełnić inna osoba, w praktyce zwykle nadaje się cechy zobowiązania nieodwołalnego, w którym odpowiedzialność gwaranta jest niezależna od jakiegokolwiek zdarzenia przyszłego i niepewnego. Zaciągnięcie tego zobowiązania przez gwaranta zapewnia beneficjentowi, że uzyska wypłatę umówionej sumy na pierwsze żądanie. Abstrakcyjność i nieakcesoryjność gwarancji powoduje, że spełnienie świadczenia przez gwaranta nie może być uzależnione od merytorycznej zasadności żądania zapłaty, a zatem wykazania istnienia zobowiązania, z którego świadczenie gwarant ma zaspokoić. Może on natomiast uzależnić swój obowiązek świadczenia od spełnienia przez beneficjenta innych warunków i odmówić zaspokojenia interesu beneficjenta w razie ich niedopełnienia.

Również w uzasadnieniu postanowienia z 15 czerwca 2020 r. w sprawie o sygn. I CSK 726/19 Sąd Najwyższy stwierdził: gwarancja bankowa podlega wykładni z uwzględnieniem dyrektyw zawartych w art. 65 k.c. i ograniczeniom w zakresie swobodnego kształtowania przez strony treści stosunku zobowiązaniowego (art. 353¹ k.c.), tak jak każda inna czynność prawna. Nie powinno budzić wątpliwości, że w zakresie dozwolonej swobody kontraktowej strony mogą określić

przesłanki powstania odpowiedzialności gwaranta, co odnosi się także do formy zgłoszenia żądania zapłaty przez beneficjenta gwarancji.

Jak wyżej wspomniano gwarancja ubezpieczeniowa jest umową jednostronnie zobowiązującą. Gwarant określa warunki formalne i w zakresie tych warunków może dokonywać kontroli, czy zostały one spełnione. Konstrukcja umowy gwarancji ubezpieczeniowej oparta na zasadzie swobody umów, pozwala stronom w sposób swobodny ukształtować przesłanki aktualizujące obowiązek zapłaty sumy gwarancyjnej. O obowiązku świadczenia gwaranta decydują wyłącznie przesłanki formalne, polegające na zgłoszeniu przez beneficjenta żądania zapłaty o przewidzianej w umowie treści i formie. Obowiązek gwaranta aktualizuje się zatem przez samo przedstawienie żądania zapłaty, przy czym ważne jest, aby żądanie to zostało złożone w dokładny sposób i przy użyciu sformułowań określonych w umowie gwarancji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 lutego 2016 r., I ACa 1137/15).

W niniejszej sprawie warunki udzielenia gwarancji ubezpieczeniowej zostały ściśle i jednoznacznie określone (por. §2 - § 4 gwarancji). Zgodnie z §3 gwarancji ubezpieczeniowej wskazanej w pozwie, wezwanie do zapłaty winno być pod rygorem nieważności podpisane przez osoby uprawnione do składania oświadczeń w imieniu Beneficjenta ze wskazaniem podstawy tego uprawnienia oraz zawierać wskazanie rachunku bankowego Beneficjenta na który ma nastąpić zapłata. Zacytowana regulacja nie budzi żadnych wątpliwości interpretacyjnych, a gwarant nie postawił beneficjentowi nadmiernych czy trudnych do spełnienia wymagań formalnych. W żadnej części gwarancji ubezpieczeniowej nie postanowiono, że obowiązkiem gwaranta jest wzywanie beneficjenta do poprawienia wezwania do zapłaty, jeśli nie spełnia ono wymagań określonych w gwarancji. W tym stanie rzeczy zawarty w apelacji zarzut, że strona pozwana nienależycie wykonała zobowiązanie jest bezzasadny. Z § 2 gwarancji wynika, że gwarant ma 14 dni na realizację wezwania do zapłaty a z § 4 wynika, że gwarancja wygasa automatycznie i całkowicie jeśli do 9 lipca 2018 r. nie zostanie Gwarantowi dostarczone wezwanie do zapłaty wraz z oświadczeniem o którym mowa w §2 gwarancji. Aneksem z 4 lipca 2018 r. wydłużono okres gwarancji do 8 sierpnia 2018 r. Jak wykazała strona pozwana wezwanie do zapłaty wpłynęło do niej 24 lipca 2018 r. a więc dokładnie 14 dni przed upływem ważności gwarancji. Trudno wymagać od firmy ubezpieczeniowej, aby udzielała odpowiedzi na wezwania do zapłaty natychmiastowo. Strona powodowa zapewne była jednym z wielu podmiotów kierujących roszczenia do strony pozwanej. Według gwarancji pozwany miał 14 dni na realizację świadczenia. Nawet gdyby strona pozwana udzieliła odpowiedzi dokładnie w terminie wyznaczonym do wypłaty (14 dni), to i tak powód nie zdążyłby ponownie zgłosić wezwania do zapłaty bez braków formalnych. Zawarte w apelacji zarzuty, że powodowa Gmina czuje się oszukana nie znajdują zrozumienia. Apelującą i stronę pozwaną łączył stosunek cywilnoprawny (cechujący się równorzędnością jego podmiotów) o określonej treści a oba podmioty w zakresie swojej działalności są profesjonalistami. Gdyby pracownicy strony powodowej należycie wypełniali swojej obowiązki, to do niniejszego procesu by nie doszło. Pozwany jako gwarant także musi przestrzegać warunków udzielonej gwarancji. W przeciwnym razie, mógłby on spotkać się z zarzutem zobowiązanego, wobec którego zgłosiłby następnie roszczenie regresowe, że dokonał bezpodstawnej wypłaty świadczenia na rzecz beneficjenta (podobnie SA w Warszawie w wyroku z 8.11.2018 r. sygn. VI ACa 755/17)

Zupełnie bezpodstawny jest także zarzut naruszenia art. 5 k.c. W orzecznictwie i doktrynie jednoznacznie stwierdza się, że powołanie się na nadużycie prawa podmiotowego jest zawsze środkiem obrony, a nie podstawą do wysuwania żądań pod adresem przeciwnika, stanowi „tarczę – nie miecz” . Stwierdzenie przez sąd, że określone zachowanie było przejawem nadużycia prawa podmiotowego, uzasadnia więc odmowę udzielenia ochrony prawnej, czego wyrazem jest zwykle oddalenie powództwa lub wniosku, które miały doprowadzić do uzyskania tej ochrony. Tylko wyjątkowo art. 5 k.c. może prowadzić do uwzględnienia żądania zgłoszonego przez powoda, np. jeśli pozwany w procesie powoływał się na przedawnienie dochodzonego roszczenia lub na umorzenie wzajemnych wierzytelności wskutek potrącenia. Taki przypadek jednakże nie występuje w niniejszej sprawie. Jak wynikało z treści gwarancji ubezpieczeniowej udzielonej przez stronę pozwaną zgłoszenie w terminie prawidłowego żądania zapłaty było warunkiem powstania odpowiedzialności gwaranta wobec beneficjenta gwarancji. Bezskuteczny upływ terminu do zgłoszenia prawidłowego żądania realizacji gwarancji nie powoduje wygaśnięcia istniejącego wcześniej zobowiązania, ale sprawia, że zobowiązanie takie nigdy nie powstanie.

Mając powyższe na uwadze na zasadzie art. 385 k.p.c. orzeczono jak w pkt 1 sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w pkt 2. zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasadą odpowiedzialnością za wynik sprawy. Koszty te obejmowały opłatę wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika strony pozwanej, które zostało ustalone w stawce minimalnej stosownie do § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tj. 1800 zł).

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zasądzenia kosztów postępowania na rzecz interwenienta ubocznego. Zgodnie z art. 107 zd. 3 sąd może przyznać interwenientowi koszty interwencji od przeciwnika obowiązującego do zwrotu kosztów. W świetle tego przepisu sąd jest uprawniony do oceny czy zachodzą przesłanki do zasądzenia tych kosztów, nie jest zobligowany do ich przyznania w każdym przypadku uzyskania pozytywnego wyniku procesu przez stronę, do której interwenient przystąpił. W niniejszej sprawie w istocie spór dotyczył (...) SA, a stanowisko interwenienta ubocznego nie wniosło do sprawy nowych elementów, które przyczyniłyby się do sprawniejszego rozstrzygnięcia procesu.

Katarzyna Kwilosz-Babiś

ref. SSR T. M.